

amelynek reprodukciója képezi a Szentágothai—Réthelyi: „Funkcionális Anatómia” c. tankönyv borítólapját. Töretlenül emelkedő pályája kapcsán megvalósította a legmagasabb szintű emberi életformát: a leonardói tudós és művész „uomo universale”-jét.

Távozása pótolhatatlan úrt jelent családjának, tanítványainak, barátainak és az egész magyar és nemzetközi biomedicinális tudományak.

Flerkó Béla

Tarnai Andor

1925—1994

Ismét elment egy jó emberünk — hadd kezdjem a búcsúvételt szeretett barátunktól és kiváló tagtársunktól, Tarnai Andortól Arany János e szép szavával. A jó, mint Aranynál sem, ezúttal sem csak a társas emberi magatartásra vonatkozik. Arra is persze. Hiszen aligha volt, aki ne szeretne volna csöndes szavú, jóízű, minden érdemes iránt érdeklődő beszélgetését, halkán nevető humorát, mentségkereső, megértő, bár nem eleve fölmentő magyarázatát is mások hibáira, félszégeire. A jó jelző azonban legalább ennyire jellemezte munkaerőkölsét is. Vannak tán, voltak tán, akik szaporább módon dolgoztak és publikáltak. Neki azonban az alaposág, a minden oldalú vizsgálat és alátámasztottság fontosabb volt, mint a mutatós gyorsaság és a megjelenési gyakoriság.

S mint saját egyedi munkásságának, úgy volt jó a karaktere szervezői, irányítói tevékenységének is. Amidőn az Irodalomtudományi Bizottság vesződséges vezetésétől gyengülő egészségére való tekintettel mentesítést kért és kapott volna is, a Bizottság résztvevői ragaszkodtak az ő szolid, de következetes és határozott főségéhez. S mikor ő állt a pesti Böl-

csészkar régi magyar irodalmi tanszékének élén, az addiginál jobban szervezeten, erősebb követelményekkel, békésebben folyt a munka.

Tájékozódása és tájékozottsága széles körű volt, de céltudatosan és fegyelmezetten már Eötvös Collegista korától a középkori meg a reneszánsz- és reformációkori hazai latin és magyar irodalomra összpontosította figyelmét. Ami kollégiumi neveltségéből meg a maga

fülismeréseiből következően is, természetszerűen, e korok egész, európai irodalmában való állandó és valódi otthonosságra is ösztönözte. Így már végzős korában a magyarországi latinitás kitünő ismerője, s a két akkori fő hatóterületnek, az olasznak és a németnek is szorgalmas kutatója lett. Akkor azonban — a legsivárabb ötvenes évek voltak ezek — e korszakok részint háttérbe szorultak, részint nagyon is egyoldalú, tisztán ideologikus megítélésben részesültek. Így az ország vezető bibliothekájának, a Széchényinek kéziratárába kerülve könyvtárosi, kéziratárósi munkája mellett nem is ez lett hivatalos, feladatszerű kutatási területe.

A felvilágosodás korának, a 18. század egészének kérdéseibe dolgozta magát belé, s egymás után jelentek meg szöveggözlései, tanulmányai, majd könyvei is. Egykori kollégiumi igazgatójával, igazgatónkkal, az akkor ott menedéket kapott Keresztury Dezsővel Batsányi János munkáit készítette elő gondosan kritikai kiadásra. Bár a középkor és reformáció világának búvárlását ekkor sem hagyta abba, de mélyen behatolt az aufkláristák gondolkörébe, műveibe is.

S itt egyrészt egy értékes jellembeli és egy tágabban vett fontos tudósi vonása is megmutatkozott. Dolgozni akart s ott dolgozott, ahol erre mód és lehetőség nyílt. Nem engedte, hogy eredeti vonzódásától való kényszerű távolodása sértődött tétlenségbe, üres passzivitásba szorítsa. S szöveggözlői s tanulmány szerzői munkái kialakították, csiszolták, finomították kutatói módszerét, földolgozó eljárását, s nem utolsósorban sokrétűvé tették történelmi szemléletét. A magyar hagyományon belül a Heinrich-féle Filológiai Közöny s a Szilády-féle Irodalomtörténeti Közlemények legjobb szerzőinek minden variációra és tárgy-történeti vándorlásra való figyelmét, Katona Lajosnak a különböző szellemi, irodalmi, művelődési rétegek befolyásoló alakítására való ügyelését, Husztnak és Melichnak a fordítási, a nyelvi változatok szigorú összevetésére való törekvését, végül, de nem utolsósorban Horváth Jánosnak a művelődéstörténetre és iskolázottságra meg a korszakokra való erős érzékenységét egyaránt magáévá tenni s érvényesíteni kívánta. S persze a külföld, elsősorban a nagy német filológusok eredményeit is kamatoztatni óhajtotta.

Olvasott modern nyelvtudományi, pszicholingvisztikai munkákat is, s méltányolta e munkákból a reálisnak mutatkozókat. De semmiféle divat és „kötelező” ajnározottság nem tudta az értelmezésben a szöveg keletkezési korának és a szerző rétege művelődéstörténetbe való ágyazottságának elsőbbségétől, alaptényétől eltéríteni. Szép példáit láthatjuk ennek utolsó nagy, s tán legjelentősebb munkájában, a hazai kritikátörténetet, a hazai irodalomfelfogást feldolgozó vállalkozás történetileg nyitó kötetében. Az egyház kanonizált latin szövegeinek fordításváltozatait úgy, oly eredménnyel vetette össze, hogy az az ismert vagy ismeretlen nevű fordítók nyelvi-nyelvjárási eredetét, művelődési fokát, szemléleti helyét, szellemi hovatartozását is megmutatta. Amiben, persze, segítette mindig megőrzött, de másokkal őt szembe soha nem állító keresztény hite, kultúrája is.

Több éven át adta elő a bécsi és berlini egyetemen a magyar irodalom történetét. De ott sem merült ki munkássága pusztán az oktatásban. Gazdagította, ösztönözte összehasonlító tevékenységét. Ennek birtokában, ezzel gazdagodva szerette volna folytatni itthoni munkáját. Betegsége idején is dolgozott. Ami váratlan halálával megszakadt, azt tanítványainak népes tábora, rá mindig emlékezve folytatja. S mi szomorú szívvel ismételjük Arany szép búcsúszavát: Ismét elment egy jó emberünk.

Németh G. Béla